

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1920 kl. 2 e. m.

Utlåtande, angående vissa pensioner och understöd.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande rörande nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar angående pensioner och understöd.

1:o) I en till riksdagen avlåten, den 16 januari 1920 dagtecknad proposition, nr 34, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva,

dels att avlidne 2:a klass sjömannen *Johan Martin Sjölanders* trolovade *Berta Alexandra Fredriksson* må erhålla understöd, såsom om lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete och förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring varit å henne tillämpliga;

dels att avlidne värnpliktige *Karl Hugo Anderssons* trolovade *Augusta Davida Nordqvist* må erhålla understöd, såsom om nyssnämnda förordning den 18 juni 1909 varit å henne tillämplig;

dels att avlidne reservunderlöjtnanten *Erland Ludvig Walls* moder *Agnes Wall*, född Ljungberg, avlidne 2:a klass sjömannen *Johan Martin Sjölanders* farmoder *Emma Kristina Sjölander*, född Ternström, och avlidne värnpliktige *Ernst Eugen Anderssons* moder *Augusta Erika Andersson*, född Lind, må, så länge de leva ogifta, å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, *Agnes Wall* med 300 kronor, *Emma Kristina Sjölander* med 150 kronor och *Augusta Erika Andersson* med 180 kronor, samtliga understöd att utgå från och med den 1 oktober 1918;

dels att avlidne korpralen *Karl Louis Bohmans* fader *Carl August Bohman* må från och med den 1 oktober 1918 under sin återstående *Bihang till riksdagens protokoll 1920. 8 saml. 15 häft. (Nr 21.)*

Ang.
understöd till
efteri vande
till vissa vid
kanonbåten
Gunhilds min-
sprängning
omkomna per-
soner.

livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta ett årligt understöd av 300 kronor;

dels ock att till en var av efterlevande föräldrar — eller, så länge båda föräldrarna leva, till dem gemensamt — till 2:a klass sjömannen *Gustaf Robert Johansson* samt värnpliktige *Johan Persson, Hugo Daniel Pettersson, Johan Selim Valdemar Carlsson, Erik Gerhard Alman* och *Hans Verner Vahlberg* må från och med den 1 oktober 1918 å allmänna indragningsstaten utgå, till *Johanssons* föräldrar ett årligt understöd av 300 kronor samt till *Perssons, Petterssons, Carlssons, Almans* och *Vahlbergs* föräldrar ett årligt understöd å 180 kronor.

Utskottet, som i avseende å utredningen tillåter sig att hänvisa till ovanberörda statsrådsprotokoll, har ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts framställning och hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 34 må av riksdagen bifallas.

Ang.
understöd åt
efterlevande
till vissa vid
en minexplo-
sion omkomna
personer.

2:o) Under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden för den 16 januari 1920 har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten proposition, nr 35, föreslagit riksdagen medgiva, *dels* att till en var av avlidne underofficerskorpralen *Johan Albert Wahlströms* föräldrar, *Carl Oscar Wahlström* och hans hustru *Ida Wahlström*, eller, så länge bägge leva, till dem gemensamt må från och med den 1 juni 1918 från allmänna indragningsstaten utgå ett årligt understöd av 300 kronor;

dels ock att avlidne 2:a klass sjömannen *Karl Wilhelm Karlssons* moder, änkan *Edla Lovisa Nyström* må, så länge hon lever ogift, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor, att likaledes utgå från och med den 1 juni 1918.

Av återopade statsrådsprotokollet framgår, att ovannämnda *Johan Albert Wahlström* och *Karl Wilhelm Karlsson* omkommit under en den 6 maj 1918 av besättningen å vedettbåten nr 13 företagen desarmering av en i Västervik ilandfluten mina, varvid minan exploderade.

Beträffande den i ämnet framlagda utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll.

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

3:o) I en till bankoutskottet hänvisad, inom andra kammaren av herr *Isaksson* väckt motion, nr 70, hemställes, att riksdagen måtte besluta, att de pensionsbelopp, som av 1919 års lagtima riksdag beslutats skola utgå till änkan *Anna Kristina Johansson* i Västervik och hennes son *Harry Tage Herman*, måtte från och med den 1 januari 1920 höjas från kronor 275 respektive 183: 34 till kronor 450 respektive 300, allt för år räknat.

Ang.
förhöjt årligt
understöd åt
den vid min-
explosion om-
komne fiska-
ren *Olof Johan
Johanssons
änka och min-
derårige son.*

Till stöd för sin framställning anför motionären följande:

»Under en fisketur utanför Västervik den 5 maj 1918 påträffade fiskaren *Olof Johan Johansson*, Västervik, en flytande mina, som han förde i land och lade in i en fiskebod. Efter det högsta befälhavaren över kustflottan underrättats om minans tillvaratagande beordrades i anledning därav vedettbåten nr 13 till Västervik. Då en del av besättningen å nämnda båt sysslade med att desarmera minan, exploderade den, varvid åtskilliga personer dödades, däribland arbetskarlen *Anders Petter Andersson*, skepparen *Anton Sixten Karlsson* och ovannämnde *O. J. Johansson*.

Sedan fråga uppstått, huruvida statsverket kunde hava anledning att lämna någon hjälp åt de efterlevande till de vid olyckan omkomna, föranstaltade chefen för civildepartementet om utredning i frågan. Yttranden avgåvos av magistraten i Västervik, länsstyrelsen i Kalmar län, statskontoret, marinförvaltningen och riks-försäkringsanstalten.

Statskontoret anförde därvid bland annat följande.

Då söndersprängningen av minan måste betraktas såsom en ren olyckshändelse, syntes för statsverket icke förefinnas någon skyldighet att i detta fall lämna understöd till de genom minolyckan omkomnes familjer. Starka billighetsskäl torde emellertid föreligga för att åt efterlevande till vissa bland de förolyckade söka bereda något årligt understöd av statsmedel. Detta syntes vara händelsen i fråga om bland andra de efterlevande efter fiskaren *O. Johansson*, som upphittat och tillvaratagit minan samt sedermera syntes hava överlämnat densamma till från flottan för minans desarmering tillstädeskommen personal. Till förmån däremot för de anhöriga till bland andra de genom ifrågavarande minolycka dödade *Anders Petter Andersson* och *Anton Sixten Karlsson*, angående vilka det icke blivit utrett, att de vid minans öppnande innehåft någon funktion, men vilka efter allt antagande förts till platsen allenast av nyfikenhet, torde knappast finnas tillräckliga skäl att tillstyrka statens ingripande.

På grund av vad sålunda anförts hemställde statskontoret beträffande *O. J. Johanssons* efterlevande, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att å allmänna indragningsstaten finge uppföras årliga pensioner till hans änka *Anna Kristina Johansson* till ett belopp av 500 kronor samt till vart och ett av hans oförsörjda barn till belopp av 300 kronor.

Marinförvaltningen anslöt sig till vad statskontoret hemställt.

Riksförsäkringsanstalten däremot fann 'av billighetsskäl önskvärt, om understöd kunde beredas att utgå enligt grunderna i 1916 års olycksfallsförsäkringslag'. I proposition nr 332 till 1919 års lagtima riksdag hemställde sedermera Kungl. Maj:t, att pension i enlighet med riks-försäkringsanstaltens förslag, måtte beredas

bland andra de efterlevande efter ovan omförmälda personer, vilket även bifölls av riksdagen.

Följden har nu blivit den, att änkorna efter A. P. Andersson och A. S. Karlsson, beträffande vilka statskontoret ansett, att de icke borde erhålla något som helst understöd, emedan deras män icke hade någon anledning att närvara vid desarmeringen, få vardera 450 kronor årligen samt A. S. Karlssons två barn 300 kronor vardera, under det att änkan efter O. J. Johansson, som bärgat minan och måste vara närvarande för att överlämna den, endast får 275 kronor och hennes barn endast 183 kronor och 34 öre årligen.

Anledningen härtill var den, att Johanssons årsinkomst under sistförflutna året uppskattats till 1,100 kronor, under det att motsvarande belopp för Andersson och Karlsson beräknats uppgå till 1,800 kronor.

Då lagen om försäkring för olycksfall i arbete icke var tillämplig i förevarande fall, utan pensionerna beviljats endast av billighetsskäl, då vidare änkan Anna Kristina Johansson, vars man förolyckats under uppfyllande av en plikt mot samhället genom att bärga minan och överlämna den till vederbörande för desarmering, är fattig och nödställd, och då slutligen statskontoret och marinförvaltningen ansett, att bland de här ifrågavarande endast O. J. Johanssons änka och oförsörjda barn borde erhålla understöd av statsmedel, så anser jag, att det vore både billigt och rättvist, om änkan Johansson och hennes oförsörjda son erhöles de pensioner, som statskontoret och marinförvaltningen föreslagit, nämligen kronor 500 respektive 300. Dock torde jag böra inskränka mig till hemställan om att Anna Kristina Johansson bliver likställd med de övriga härovan nämnda änkorna, och att hennes son Harry Tage Herman bliver likställd med A. S. Karlssons barn.»

Utskottet.

Även utskottet anser starka billighetsskäl tala för att de till änkan Johansson och hennes minderåriga son utgående årliga understöden höjas till samma belopp, med vilka understöd åtnjutas av övriga här ovan omnämnda efterlevande till de vid ifrågavarande minolycka omkomna personer, varför utskottet finner sig böra biträda motionärens förslag om höjning av understödsbeloppen. De ifrågavarande tilläggen synas böra anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.

Utskottet hemställer alltså,

a) att riksdagen, i anledning av förevarande motion, må medgiva, att fiskaren O. J. Johanssons änka Anna Kristina Johansson och hennes minderåriga son Harry Tage Herman må, utöver dem av 1919 års lagtima riksdag beviljade understöd, från och med år 1920 å allmänna indragningsstaten uppbära understöd till sådana belopp, att dem tillkommande understöd sammanlagt uppgå, för änkan Johansson till fyrahundrafemtio kronor och för hennes son till trehundra kronor, allt för år räknat.

Under punkten 2 och mom. a) här ovan har utskottet tillstyrkt beviljande av understöd åt efterlevande till vissa vid en år 1918 inträffad minexplosion omkomna personer. Riksdagen har också vid olika tillfällen i anslutning till av Kungl. Maj:t föreslagna grunder medgivit utbetalande av dylika understöd till växlande belopp.

Det torde knappast kunna förnekas, att de belopp, som sålunda beviljats eller nu ifrågasätts, måste anses vara synnerligen blygsamma, helst i betraktande av rådande dyrtid, och att framför allt enhetliga grunder saknats vid beloppens bestämmande. Det i ovanberörda motion omförmälda fallet torde utgöra ett bevis härpå. Ersättningen skulle i detta fall enligt riksdagens beslut bestämmas jämlikt grunderna i 1916 års olycksfallsersättningslag, vilken föreskriver viss hänsyn till vederbörandes årsinkomst. Givet är, att härigenom vissa ojämnheter uppstå, och synes rättelse härutinnan böra ske. Nu berörda förhållanden, vilka uppkommit på grund av omständigheter, som stå i samband med världskriget, torde enligt utskottets mening böra bedömas efter andra synpunkter än understödsfrågor i allmänhet och alltså väl motivera en utredning för avvägande av lämpliga grunder för dessa ersättningar. Denna utredning bör omfatta alla de fall, då under de tilländalupna krigsåren någon person på grund av tjänstgöring eller eljest av intresse för allmänt väl drabbats av olycka, uppkommen i följd av krigsförhållandena, och torde densamma lämpligast böra verkställas genom Kungl. Maj:ts försorg.

Åberopande vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

b) att riksdagen må besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning, huruvida och efter vilka grunder högre understöd än hittills må kunna beredas åt personer, vilka under tjänstgöring eller eljest av intresse för allmänt väl drabbats av olyckor, uppkomna i följd av krigsförhållandena, eller åt deras efterlevande samt därefter till riksdagen inkomma med det förslag, var till omständigheterna må föranleda.

Stockholm den 9 mars 1920.

På bankoutskottets vägnar:

EMIL KRISTENSSON.